

Overgenomen uit de Telegraaf van 3 maart 2001

door Yvonne Laudy

ROSSUM:

"Waarom zijn er zoveel honden met gedragsproblemen? Waarom heb ik het zo druk?"

Op het langgerekte oefenterrein, aan de groene boorden van Maas en Waal, staart hondenexpert Henk Cuppen zijn cursisten na. Langzaam lopen ze het pad omhoog dat naar de dijk voert, de honden bedaard naast hen voortstappend. De riemen hangen slap. Baas en hond lijken voldaan en uitgeput na de intensieve training, die vijfenzeventig minuten heeft geduurd.

Als geen ander kent Henk Cuppen het antwoord op de vraag die hij aan de orde stelt. De uit Amerika overgewaarde positieve trainingswijze, waarbij het goede royaal wordt beloond en het kwade consequent genegeerd, pakt funest uit voor honden.. Dagelijks zegt hij, krijgt hij tientallen telefoontjes van hondenbezitters die met hun viervoeter zo'n training hebben gevolgd en hun inspanningen bekroond zagen met een diploma. Om vervolgens te ontdekken dat de hond de regels waaraan hij zich op het afgebakende oefenterrein zo keurig hield, op straat en in huis met voeten treedt. "Hij trekt aan de lijn, sleurt de eigenaar als een vodenbaal achter zich aan, lapt commando's aan zijn laars, springt tegen iedereen op, stuift op andere honden af en hapt om zich heen."

De "positieve reinforcement training" raakte in zwang toen zo'n vijf jaar geleden duidelijk werd welke nadelen kleefden aan de zogenaamde lijncorrectie-methode, waarbij het gedrag van de hond wordt gecorrigeerd met behulp van een slipketting.

Cuppen: "Een lijncorrectie is een prima techniek, zolang deze met beleid wordt uitgevoerd. Men ging overdrijven toen de methode als zaligmakend werd gepropageerd. Er werd zo hard gerukt aan die slipkettingen, dat de ene na de andere hond met nekbeschadigingen op de faculteit Diergeneeskunde belandde."

De tijd was rijp voor een zachtere aanpak. In de politiek maakte het poldermodel furor. "De hondenwereld moest er ook aan geloven", zegt Cuppen. "Maar die overlegcultuur is aan een hond niet besteed. Met een hond sluit je geen compromis. Een hond denkt niet in pasteltinten, die ziet alles zwart-wit. Die overheerst óf onderwerpt zich."

"Voor alles heeft hij behoefte aan leiding en duidelijkheid. Bij de positieve trainingsmethode wordt dat finaal over het hoofd gezien. Op

het moment dat je zegt: ik ga mijn hond niet meer straffen voor ongewenst gedrag, creëer je een sfeer van onduidelijkheid waar de hond absoluut geen raad mee weet. Want dan moet hij zelf maar zo'n beetje zien uit te vinden welk gedrag in goede aarde valt. Van lieverlee gaat hij zelf leidereigenschappen ontwikkelen, waardoor de dominantieverhouding totaal verstoord raakt. Tot overmaat van ramp bestaat het beloningssysteem ook nog vaak uit 'iets lekkers', een brokje bijvoorbeeld. Zo koop je een hond om en maak je hem afhankelijk van voedsel, terwijl die afhankelijkheid het gevolg moet zijn van de kwaliteit van je leiding."

Fel op iets lekkers, fel op een mergpijpje. Het was Pepper, een zwarte Labrador, ten voeten uit. Hij was zelfs zo gebeten op z'n soepbeentje dat hij toehapte toen zijn bazin haar hand ernaar uitstekte. "Er plakte een stukje kauwgum aan vast. Dat wilde ik eraf trekken. Ik kon rechtstreeks naar het ziekenhuis, zo'n jaap in mijn hand", gebaart ze, als ze na afloop van een Cuppen-training uitpuft in de houten kantine op het oefenveld. Het gebeurde maanden geleden. Ze ging met Pepper naar een hondenschool om hem dat bijtgedrag af te leren. "Dat was geen succes", zegt ze. "Na de derde les kreeg ik te horen dat ze het niet zagen zitten met Pepper. Hij was te agressief naar andere honden. Ze praatten daar net zo lang op me in totdat ik mezelf hoorde zeggen dat het misschien het beste was hem te laten inslapen. Ongelooflijk, hoe ver ze je krijgen. De dierenarts zei: sorry, die hond mankeert niets, Daar werk ik niet aan mee."

"Toen zijn we voor een second opinion naar Cuppen in Dreumel verwezen. Zijn conclusie: Pepper is een dominante hond. Probeer je zijn agressieve gedrag te bezweren door het te negeren, dan vervalt hij van kwaad tot erger. Hij moet actief gecorrigeerd worden. Bijvoorbeeld door een snel rukje aan de lijn, terwijl je rechtop staat en je de lijn naar je toetrekt. Dat is rangorde-bevestigend. Het zijn van die ogenschijnlijk kleine weetjes die een wereld van verschil uitmaken, want na drie lessen is Peppers gedrag al vijftig procent verbeterd."

De eigenaar van Yako, een Poolse herdershond, is al evenzeer te spreken over de aanpak van Cuppen. "Ik zie bij mijn hond -die erg agressief was- dat het werkt. En waarom? Omdat ik zelf iets geleerd heb!"

Hij weet nu dat hij de correcties langer moet doorvoeren. En dat hij ervoor moet oppassen dat hij onwetendheid niet verwacht met onwil. "Want mijn hond wil zijn gedrag best aanpassen, als ik maar duidelijk ben en niets door de vingers zie."

De baas en bazin van een Tervuerense herder, die altijd vreselijk tekeering zodra hij een andere hond op straat ontwaarde, vertellen hoe Cuppen hun Remi tijdens een training aan een heg vastmaakte. "Wij moesten naast Remi gaan staan. Op het moment dat hij uitviel naar een andere hond waarmee Cuppen kwam aanwandelen, moesten wij ons achter de

haag verschuilen, zodat Remi niet langer kon bouwen op onze aanwezigheid. Aan het einde van de training lag Remi in alle rust naast een Jack Russell te slapen. We hadden echt iets van: hoe is het mogelijk?"

Cuppen, die onder meer reddings-, speur- en narcoticahonden trainde, brengt zijn aanpak aan de man onder de noemer het Ultieme Uitgangspunt (U.U.P.) Cuppen: "Iedere hond, hard of zacht, komt ter wereld met maar één boodschap van moeder natuur: gaat en vermenigvuldigt u en gooi alles in de strijd wat je is gegeven om zoveel mogelijk je eigen zin te kunnen doen. Bij mensen is dat natuurlijk niet anders, ha ha."

"Jacht, achtervolging, vangst-, schud- en buitdriftgedrag zijn de basisdriften die een hond ontwikkeld om in leven te blijven, om voedsel te verzamelen. Daarop speel ik in als we de hond iets willen leren. Want spel is de basis van alle leerprocessen. Dat is het ultieme uitgangspunt. Beloning en straf -het teweegbrengen van lust-, of onlustgevoelens- vervullen in dit proces een belangrijke rol. Dus wat doe je als een hond zich tijdens een training voorbeeldig gedraagt? Dan verschaft je hem een lustgevoel door met hem te spelen. Het is de benadering die het dichtst bij het wezen van de hond ligt, het dichtst bij zijn basisdriften."

"Al doende creëer je bovendien in korte tijd de noodzakelijke, strakke gerichtheid van de hond op de eigenaar. Moet hij gecorrigeerd worden, dan bezorgen we hem een onlustgevoel. Dat kan door middel van een lijncorrectie, maar ook door het wegnemen van iets aangenaams. De aanwezigheid van de baas bijvoorbeeld. Bij Remi werkte dat uitstekend."

Angst, agressie en ongehoorzaamheid zijn de meest voorkomende gedragsproblemen waarvoor hondeneigenaren bij Cuppen soelaas zoeken. Volgens een opgave van de Stichting Consument en Veiligheid moeten jaarlijks gemiddeld 11.000 slachtoffers zich voor een hondenbeet laten behandelen op de Spoedeisende Hulpafdeling (SEH) van een ziekenhuis. In 250 gevallen is een ziekenhuisopname noodzakelijk.

Cuppen voorziet dat deze aantallen oplopen wanneer hondenscholen de positieve trainingsmethode blijven praktiseren. "En dan ook nog op afgebakende terreinen, waar de hectiek van alledag op een afstand wordt gehouden", zegt hij veelbetekenend.

Op zijn trainingen gaat het er anders aan toe. Kinderen van cursisten lopen op het veld te voetballen, krijgertje te spelen. Pups en volwassen honden lopen door elkaar en loopse teefjes trainen gewoon door. "Want als men op straat de hond uitlaat, komt men die ook tegen", zegt Cuppen. "Laatst werd een cursiste zelfs vergezeld door haar dochter plus paard. Toen heb ik dat paard rustig laten draven en galopperen, terwijl de honden te verstaan werd gegroeven dat ze rustig moesten blijven liggen. Ik zoek dat soort situaties juist op, want je

hebt er niets aan als een hond voortreffelijk gehoorzaamt op een afgebakend terrein, maar zich daarbuiten onmiddellijk door elke prikkel laat afleiden."

Dr. B.W. Knol, gedragstherapeut bij de Faculteit der Diergeneeskunde in Utrecht, bekeek een video-opname van een hondentraining door Cuppen. Hij is er alleszins over te spreken. Ook hij vindt het een teken aan de wand dat het aantal bijtincidenten nauwelijks afneemt, terwijl de gehoorzaamheids cursussen druk worden bezocht. "Als hondentrainer moet je je in de gedragsleer van de hond hebben verdiept, je moet weten hoe leerprocessen verlopen, hoe honden onderling hun sociale verhoudingen regelen. Honden kennen geen democratie, maar alleen een hiërarchische structuur. Als je een hond op voet van gelijkheid behandelt, ervaart hij dat als zwakte. Cuppen heeft dat goed begrepen."

Ik wilde op dit artikel reageren. Ik denk dat het het duidelijkst werkt als ik dat alinea voor alinea doe.

De eerste alinea is een soort inleiding. Wat mij verbaast is dat er beschreven wordt dat de honden uitgeput en voldaan zijn en dat de training 75 minuten duurt. Om iets te kunnen leren dien je fris te zijn. Iedereen kent wel het gevoel na een dag cursus, leeg Bij een hond is dat niet anders. Een hond kan zich niet lang concentreren en daardoor nemen de prestaties na verloop van tijd af. Ik vind een uur trainen te lang en hamer erop dat er thuis met de hond kort getraind moet worden zodat het leuk blijft en zodat het leerproces ten volle wordt benut. Lessen van 75 minuten? Echt niet!

In de tweede alinea wordt gesproken over de positieve trainingmethode en de tientallen telefoontjes die deze meneer dagelijks krijgt van honden met problemen. En daarbij insinueert hij dat de hond het op het oefenterrein wel kon. Ik denk dat dit stukje tekst op fouten berust. Allereerst moeten we misschien met zijn allen vaststellen wat een positieve training inhoudt, want daarover zijn de meningen verdeeld. Ik denk dat een positieve training een training is waarbij gewerkt wordt met beloningen en niet met (lichamelijke) straffen. In Nederland zijn de verenigingen waar positief getraind wordt zoals in mijn definitie nog altijd in de minderheid. Ik begrijp dan ook niet dat deze meneer tientallen telefoontjes per dag krijgt! Blijkbaar zijn er zoveel scholen die positief trainen en waar dan ook nog zoveel mensen problemen hebben met hun hond! Ik denk dat dit een foutje is of gewoon overdreven. Meestal als ik les geef krijg ik te horen dat een hond het thuis juist wel doet. Laten we er dan vanuit gaan dat 10% van de mensen dat zegt omdat ze zich opgelaten voelen. Dan nog denk ik dat het juist vaak anders om is. Een hond die het thuis wel goed doet maar op het trainingsveld niet of minder (door allemaal legitieme oorzaken, dat wel).

Dan volgen er twee alinea's over de twee methoden van corrigeren en belonen. En daarna vertelt meneer Cuppen dat met een hond niet te overleggen valt. Dat ben ik met hem eens. Er valt niet te overleggen, maar ... ik ben mij niet bewust dat wij met positief trainen proberen met de hond te overleggen. Ook bij positief trainen zijn de regels duidelijk, als jij doet wat ik graag wil dat je doet, krijg je een beloning. Doe je het niet, dan krijg je niks en/of wordt je genegeerd. Bent u wel eens opzettelijk genegeerd? Geloof me, dat is straf voor een hond!

Goed, we gaan door naar alinea 6. We gaan het hebben over duidelijkheid en leiding. Dit moet inderdaad bij elke hond heersen. De dominante handelingen of rangorde bevestigende handelingen moeten in acht genomen worden. Bij de ene hond wat strikter dan bij de ander. Cursisten moeten

hierop gewezen worden door een trainer of in de vorm van een info-avond. In mijn ogen houdt dit geen verband met trainen met behulp van straf of met behulp van beloning. Bij beide methoden moet hier apart iets over gezegd worden. Zie het een beetje als het geven van training en het geven van opvoedingstips. Dan verteld meneer Cuppen iets over het belonen met voedsel en ik denk dat hij daar een grote fout maakt. Een beetje hond heeft haarspriet-arfijn in de gaten dat als u zijn voedsel verstrekking aanpast aan uw wensen dat u wel heel superieur moet zijn om dat te kunnen. Bijna elke hond zal u automatisch als leider gaan zien op het moment dat u controle uitoefent op de voedsel verstrekking. Juist de "ouderwetse" manier van het voer gewoon maar neerzetten in een bak zorgt voor verveling bij veel honden en honden die zich vervelen, gaan andere bezigheden zoeken, met alle gevolgen van dien.

Dan wordt er gesproken over een hond die zijn eten verdedigde. Ik kan niet oordelen over een individueel geval. Een combinatie is altijd afhankelijk van zowel baas als hond. Als ik sec kijk naar het verdedigen van eten, denk ik dat bij een positieve trainingsmethode dat gedrag evengoed kan ontstaan als bij het trainen met behulp van correcties. Wat opvalt is dat er over dit gedrag niet meer wordt gesproken van hoe het is opgelost. Ik heb ooit eens geprobeerd een hond voerbaknijd af te leren met behulp van correcties. Met als gevolg dat de desbetreffende hond mij naar de keel vloog (meerdere malen). Ik heb het nooit meer op die wijze proberen op te lossen. Misschien zijn er ook successtories, ik heb ze nog niet gehoord. Ik denk dat je voerbaknijd het beste kunt oplossen door dit wel aan te pakken met beloningen en los te koppelen van de voerbak. Maar goed, hier wordt verder dus niet meer over gesproken. Er wordt wel gesproken over ander gedrag van deze hond. De positieve methode had daar niet geholpen en men had geadviseerd de hond te laten inslapen. Ik ben van mening dat als laatste redmiddel er altijd gegrepen kan worden naar zwaardere hulpmiddelen, alleen moet de afweging wel juist zijn: ofwel in laten slapen, ofwel dat hulpmiddel. Ook moeten trainers verschillende manieren hebben om bepaald gedrag aan te pakken. Kijk straks ook naar het verhaal van de tervueren in hetzelfde stuk, dat zou bij deze hond toch ook kunnen?

In de volgende alinea wordt gesproken dat het geven van kleine snelle rukjes aan de lijn rangorde bevestigend zou zijn. Dat kan. Als je een ranghogere bent, heb je het recht om te corrigeren. Maar als je hond denkt dat hij ranghoger is, heeft hij het recht om jou vervolgens te bijten omdat jij het in je hoofd haalde om te corrigeren. Dit verslechterd altijd de band met je hond. Je kunt ook op vele niet-confronterende manieren rangorde bevestigend bezig zijn, dus zonder de strijd aan te gaan. Hier zou ik eerder voor kiezen.

In de volgende alinea wordt een eigenaar van een poolhond aan het woord gelaten en die zegt iets heel goeds: HIJ heeft iets geleerd! Dat moet ook het streven zijn. Die hond doet het wel, als u zelf snapt hoe iets aan te leren. Adviseert een trainer u iets en u begrijpt niet helemaal het waarom, vraag daar dan naar! Een goede trainer kan het u vast vertellen, en heeft dat misschien op een ander punt in de les ook al gedaan.

Alinea 10 verteld over het langer doorvoeren van correcties. Misschien weet u het al, maar .. een correctie moet werken als een vinger tegen een hete kachel. U doet dat nooit meer, of als u heel vergeetachtig bent nog 1 keer. Als u uw hond meer dan 5 keer moet corrigeren voor gedrag dan doet u iets niet goed. Dus het langer doorvoeren van correcties geeft bij een hond alleen maar irritaties en geen effecten meer. Een correctie moet ook werken als correctie en moet niet alleen maar de "bedoeling" hebben om te werken als een correctie. Observeer het gedrag van uw hond om te zien wat werkt als een correctie en wat niet.

De volgende alinea verteld het verhaal van een tervuerense herder die uitvalt naar andere honden en vervolgens voor dit gedrag gestraft wordt door weg te lopen van de hond (= negeren!!). De hond

heeft geen steun meer en vertoont het gedrag niet meer. Ik vind dit positief trainen met je hond. Geen lichamelijke straf, wel negeren (optima forma) van het ongewenste gedrag. "Als jij zulk gedrag vertoont, wil ik niks met je te maken hebben" Dus meneer Cuppen bedoelt het allemaal niet zo vervelend.

De volgende alinea (we zijn bij 12 aangeland) is een beetje ongenueanceerd, maar klopt voor het grootste deel wel. Ik ben het niet helemaal eens met dat verhaal over je eigen zin doordrijven, maar OK.

In alinea 13 verteld hij over driften en het spelen met de hond. Goed. Ik vind ook dat spelen met de hond belangrijk is. Hij vergeet echter dat al die driften te maken hebben met voedsel verwerving (hij is, voor mijn gemak denk ik, de seksuele driften van de hond even vergeten), dus waarom de hond niet belonen met voedsel? Spelen is denk ik een goeie om te gebruiken als je hond daar gemotiveerd voor is (heel belangrijk!) en om even het stress niveau te laten afnemen. Zie het als een beetje afreageren.

Dan verteld hij over het geven van onlustgevoelens. Is op zich prima als iets maar WERKT als een correctie, zie ook wat ik eerder schreef over correcties en de hete kachel.

Dan beschrijft hij de gedragsproblemen die momenteel veelvuldig voorkomen. Hij vergeet daarbij gemakshalve even probleem nummer 1, nl niet alleen thuis kunnen blijven.

Dan verteld hij in alinea 16 dat hij meer problemen voorziet door de positieve trainingsmethode. Ik heb er maar 1 woord voor: Belachelijk! Dat zou dus betekenen dat er in Alphen aan den Rijn meer bijtincidenten zijn dan in bv Woerden, want in Alphen trainen we positief en in Woerden niet. Ik geloof er geen worst van. De meeste bijtincidenten gebeuren thuis en bij bekenden van de hond. Dat heeft niks te maken met de trainingsmethode, maar met de wijze van omgang met de hond. Dominantiehandelingen etc. En ik ben van mening dat er meer scholen zijn die geen theorie vertellen (ongeacht de trainingswijze) dan dat er scholen zijn die positief trainen. Geef dan aan die scholen de schuld en niet de positief trainende scholen.

Dan verteld hij over zijn manier van trainen op het veld. Goed stukje. Ben ik ook voor. Moet je alleen niet trainen op een donderdagavond laat, want alle kids liggen dan al in bed. Daarbij moet je dan wel de tijd en mogelijkheid hebben om er iets aan te doen. Elke dag kinderen die tikkertje spelen op je veld is ook niet handig. Die honden moeten soms ook iets anders leren.

Dan het verhaal van de gedragstherapeut. Op zich prima. Alleen wordt er hier dus niet meer het vergelijk gemaakt met de positieve manier van trainen, maar het behandelen van de hond als een gelijke. Ik sluit me hierbij aan. Een hond is een hond en blijft een hond.

Het is zeker niet mijn bedoeling geweest om op alle slakken zout te leggen. Het is in mijn ogen ook niet verkeerd om de hond wel eens te straffen, maar niet in een trainingssituatie en al helemaal niet (meer) met een slipketting. Al met al denk ik dat meneer Cuppen een aantal dingen door elkaar haalt. Namelijk, het trainen (het aanleren van gedrag) en het opvoeden van de hond (de omgang met de hond). Uit ervaring weet ik dat dingen in een krant nogal eens verdraaid kunnen worden. Misschien moeten we daar bij dit stuk ook maar van uit gaan.

Mijn conclusie: Ik denk dat je met positief trainen veel verder komt en dat de cursisten het veel leuker vinden. Wie heeft er nou plezier in om zijn hond, zijn vriendje pijn te doen? Het kan iets langer duren voordat de hond het snapt, maar als hij het dan ook snapt zal hij het altijd, kwispelend en vol

overgave voor u willen doen! Ik heb mijn keuze gauw gemaakt. Liever een vrolijke hond dan een kruipende hond. Dominantiehandelingen moeten bij elke hond worden toegepast en een hond is inderdaad niet democratisch. Consequent zijn is dan ook heel belangrijk. Iedere hondeneigenaar behoort dat te weten en het is de taak van de hondenscholen om dat ook te vertellen. Ik schaar dit onder theorie. En theorie? Dat moet op elke school verteld worden, positief of niet.

Suzanne Klaus
Erkend Hondengedragstherapeute